Nieuwe taalkundige samenwerking tussen de ABC-eilanden opent deuren voor versterking van het Papiaments

Op 14 juli heeft minister van Onderwijs Gerlien Croes een akkoord ondertekend met Curaçao en Bonaire om de samenwerking tussen de eilanden op het gebied van het Papiaments te versterken. Met dit nieuwe akkoord is het de bedoeling dat de drie partijen samenwerken aan lesmateriaal, onderwijsmethoden, vorming en professionalisering van leerkrachten, taalkundig onderzoek en de promotie van correct gebruik van het Papiaments, zowel op school als in de gemeenschap.

Zeker een belangrijke stap in de ontwikkeling van onze moedertaal, waarvoor moet worden overwogen wat deze samenwerking voor het volk zal betekenen en wat de beste manier is om om te gaan met de bestaande problemen op het gebied van het Papiaments.

Wat betreft de oorsprong van het Papiaments zijn er twee perspectieven over hoe deze taal is ontstaan. Volgens de website papiamento.aw — een project in opdracht van de onderwijsafdeling — "verdedigt een groep auteurs de theorie dat het Papiaments, net als de meeste andere creoolse talen, is ontstaan uit één enkel Afro-Portugees proto-creools dat bestond aan de westkust van Afrika (de monogenetische theorie). De andere groep, die de polygenetische theorie aanhangt, spreekt dit tegen en stelt dat het Papiaments is ontstaan uit de communicatiebehoefte tussen de Spanjaarden en de inheemsen, nadat de Spanjaarden rond het jaar 1500 de ABC-eilanden koloniseerden."

Ondanks de onduidelijke oorsprong is het opmerkelijk dat het Papiaments, in tegenstelling tot andere creoolse talen die ontstonden tijdens het kolonialisme, zich heeft ontwikkeld tot een zelfstandige taal, die vandaag de dag geen nauwe band meer heeft met de koloniale talen. Het Papiaments ontstond als een gesproken taal tussen slaaf en meester, tussen slaaf en koopman. Door de eeuwen heen is het Papiaments de enige taal geworden die algemeen gesproken werd, zowel door rijk als arm.

In 2003 werd het Papiaments een officiële taal op ons eiland. In datzelfde jaar werd een inspanning gelanceerd om onze taal te formaliseren, onder andere door het opstellen van een officiële woordenlijst. Deze lijst is te vinden op de website papiamento.aw. Vandaag de dag wordt het Papiaments ook erkend als een geschikte taal voor officiële documenten, hoewel in bepaalde sectoren een andere taal dominant kan zijn (bijvoorbeeld het Engels in de economische en commerciële sector).

Ondanks de positieve ontwikkelingen bestaan er enkele lacunes op het gebied van het Papiaments, en het nieuwe akkoord heeft als doel om de zwakke samenwerkingsband tussen Aruba, Bonaire en Curaçao aan te pakken, wat belangrijk is om het Papiaments systematisch en krachtig verder te ontwikkelen, zodat het levendig blijft voor toekomstige generaties.

Actieplan

Het recent ondertekende akkoord bepaalt dat de partijen een werkgroep zullen oprichten, bestaande uit leden van Aruba, Bonaire en Curaçao, waarbij het Instituto Nashonal di Idioma Kòrsou het secretariaat zal verzorgen. Alle drie de eilanden zullen ook een roulerend leiderschap hanteren, waarbij Bonaire als eerste het voorzitterschap van de werkgroep op zich zal nemen, gevolgd door Aruba en Curaçao.

De werkgroep zal worden gevormd binnen twee maanden na ondertekening van het samenwerkingsakkoord. Vervolgens zal de werkgroep binnen drie maanden het werkprogramma ontwikkelen. De eerste taak van de groep is het vaststellen van de voorwaarden van het programma, waaronder de structuur en kosten voor de betrokken partijen.

Het akkoord geldt voor een periode van drie jaar, waarna de partijen zullen evalueren en beslissen of het akkoord onder dezelfde of andere voorwaarden wordt verlengd.

Betrokken instellingen

Het nieuwe akkoord vereist inspanning van verschillende instellingen van de drie deelnemende eilanden. Reeds genoemd is het Instituto Nashonal di Idioma Kòrsou, dat belast is met de normalisatie en ontwikkeling van het Papiaments binnen het onderwijs. Daarnaast biedt de University of Curaçao (UoC) opleidingen Papiaments op bachelor- en masterniveau aan. Hier op Aruba is de Onderwijsafdeling (Departamento di Enseñansa) primair verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het Papiaments in het onderwijs. Het Instituto Pedagogico Arubano (IPA) leidt leerkrachten op op bachelorniveau en samen met UoC kunnen afgestudeerden hun masteropleiding in de taal voortzetten.

Deze instellingen spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling en promotie van het Papiaments. Toch moet worden benadrukt dat ook de media hun rol hebben in dit proces. Als een van de diverse mediakanalen die zes dagen per week in het Papiaments publiceren op ons eiland, erkent onze krant, Bon Dia Aruba, het belang van het beschermen en ontwikkelen van onze taal, en werkt (zij het indirect) aan de bevordering van standaardisatie van het Papiaments, gebaseerd op etymologie en ontwikkelingsgeschiedenis. Dit doen we via onze wekelijkse column "Asina bon..., Nos Papiamento ta..." waarin we diverse aspecten van onze taal bespreken, waaronder grammatica, spelling en geschiedenis van het Papiaments.

Deze samenwerking lijkt veelbelovend om enkele bestaande leemtes op het taalkundige vlak aan te pakken. Om te beginnen is deze samenwerking een positieve stap omdat ze ruimte schept voor meer investeringen in onder andere de omzetting van documenten van Papiamentu naar Papiamento. Ook kan het bijdragen aan het uitbreiden van het aanbod van materiaal in onze taal, vooral voor verschillende leeftijdsgroepen.
Aan de andere kant is het belangrijk om een 'spotlight' te richten op enkele aspecten waarin het huidige beheer van het Papiaments tekortschiet of verbeterd kan worden.

Het eerste aandachtspunt heeft betrekking op de spelling. Hoewel er sterke consistentie bestaat in de grammatica van zowel het Papiamento als het Papiamentu, is het wellicht een ongemakkelijke waarheid dat ons Papiaments niet goed genoeg is wat betreft spelling. We weten hoe we onze taal perfect moeten spreken, maar wat betreft schrijven lijkt het alsof het daaraan ontbreekt aan standaardisatie. Maar daar zijn redenen voor.

Wat we al meermaals hebben aangehaald, is dat onze taal is ontstaan en gegroeid in een tijd waarin toegang tot formeel onderwijs zeer beperkt was en dat onze taal bovendien gedurende het grootste deel van die tijd geen onderdeel was van het schoolcurriculum, op geen enkel niveau. Dit had tot gevolg dat woorden in onze woordenschat terechtkwamen volgens de uitspraak – en schrijfwijze – die de eerste gebruikers eraan gaven. De anderen, die veelal ook geen betere optie hadden wegens gebrek aan kennis, corrigeerden dit niet en zo kregen gewijzigde woorden via het populaire gebruik een vaste plek in onze woordenschat.

Vandaag de dag kunnen burgers terecht op papiamento.aw voor een lijst van bestaande woorden in onze taal, maar zelfs daaraan ontbreekt iets. Op Aruba hebben we geen verklarend woordenboek. Daardoor hebben we geen manier om de verschillende betekenissen van een woord of de context waarin het kan worden gebruikt te begrijpen. In sommige gevallen bestaat er niet eens een adequate vertaling in het Papiaments. Vaak vertrouwen we dan op andere talen. Een voorbeeld hiervan is het Spaanse woord 'ingreso' dat gebruikt wordt in plaats van 'entrada' in het Papiaments. Hoewel beide woorden een gelijkaardige betekenis hebben, voegt 'ingreso' een zekere diepgang toe aan de context (financieel) waarin het voorkomt, die 'entrada' niet kan bieden.

Het ontbreken van technische termen kan ook problemen veroorzaken in de bedrijfssector. Grote bedrijven op Aruba hebben meestal hun werknemershandleiding in het Engels, maar sommige werknemers spreken geen Engels en hebben Papiaments als tweede taal. Deze bedrijven moeten dan manieren vinden om de handleiding voor hun werknemers te vertalen. Maar dit brengt zijn eigen obstakels met zich mee, aangezien het Papiaments een gebrek kent aan juridische termen of geen hoger niveau bevat dan wat we 'op straat' horen. Daarom is ontwikkeling en onderwijs uiterst belangrijk – om dat niveau te bereiken.

Een ander punt om te overwegen is dat de versterking van het Papiaments, vooral wat betreft de ontwikkeling van materiaal voor scholen, niet mogelijk is zonder een nationale instelling. De Onderwijsafdeling van Aruba bereidt zich momenteel voor op de oprichting van het Instituto Linguistico Nacional Aruba, dat als hoofdtaak de normalisatie van het Papiaments zal hebben. Maar er moet voorzichtig mee worden omgegaan. Het moet worden benadrukt dat het aan te raden is om niet in de discussie te stappen om het Papiamento en het Papiamentu te "unificeren", want dat zal niet veel resultaat opleveren. In het verleden is geprobeerd om de twee verschillende spellingssystemen te verenigen, maar er was weerstand op dat moment, omdat Aruba de spelling van Curaçao niet wilde overnemen, voornamelijk vanwege de sterkere Latijnse invloed op ons eiland.

Onze redacteur heeft contact opgenomen met de Onderwijsafdeling om meer informatie te verkrijgen over deze nieuwe instelling, maar degenen die informatie hadden konden momenteel niet bereikt worden.

Desondanks lijkt deze nieuwe taalkundige samenwerking voordelen te kunnen opleveren voor de ontwikkeling van het Papiaments, en mogelijk ook een basis te vormen voor de verbetering van de andere drie talen die we op ons eiland spreken: Nederlands, Engels en Spaans.